

Asia: JyväskyläDno-2025-1072

Valmistelijat intendentti Saija Silen saija.silen@jyvaskyla.fi ; amanuenssi Nina Moilanen, nina.moilanen@jyvaskyla.fi, arkkitehti Jouko Koskinen, jouko.koskinen@jyvaskyla.fi, arkeologi Noora Hemminki, noora.hemminki@jyvaskyla.fi,

Keuruun kaupunki, rakennusvalvonta
Johtava rakennustarkastaja Miia Maula
rakennusvalvonta.keuruu@keuruu.fi

Lausuntopyyntö 3.3.2025

Keuruun kaupungin rakennusjärjestysluonnos

Keski-Suomen museo on saanut lausuntopyynnön koskien Keuruun kaupungin rakennusjärjestyksen uusimista. Rakentamislain muutoksen astuttua voimaan 1.1.2025 on tullut tarve muuttaa kuntien rakennusjärjestyksiä vastaamaan uutta lakia. Rakennusjärjestyksien uusimisen pohjaksi on Kuntaliitto tehnyt opaskirjan ja mallipohjan. Opasta on käytetty Keuruun rakennusjärjestyksen laadinnan pohjana kuntakohtaisin täydennyksin.

Keski-Suomen museo pitää erinomaisena, että Keuruun rakennusjärjestyksessä on nostettu esiin rakennettu kulttuuriympäristö ja sen hoitoon ja korjaustoimenpiteisiin liittyvät erityiset ehdot paikallisista lähtökohdista. Keruulla on useita merkittäviä valtakunnallisia ja maakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, joista erityisesti valtakunnallisia arvoja tuodaan esiin. Kulttuuriympäristön ja suojeltujen rakennusten huomioiminen nousee esille rakennusjärjestyksessä useissa kohdissa, joka viestii Keuruun kaupungin arvostavan kulttuuriympäristöjään ja haluavan vaalia niitä.

Keski-Suomen museo on huomannut Kuntaliiton mallirakennusjärjestyksessä koskien rakennusjärjestyksen laatimista epäyhtenäisyyttä sekä epäselvyyttä erityisesti kulttuuriympäristöä ja suojelua koskevan sanaston käytön suhteen. Termistön osalta mallirakennusjärjestys ei kaikilta osin käytä yleisesti käytössä olevia sanastoja. Se altistaa virhetulkinnolle ja väärinymmärryksille erityisesti oikeusvaikutuksien osalta. Kuntaliiton tekemän mallin ja siihen liittyvien ohjeiden perusteella laadittuihin kuntakohtaisiin rakennusjärjestyksiin siirtyy siten epäselviä termejä ja sanamuotoja. Keski-Suomen museo pyytää Keuruun kaupunkia rakennusjärjestyksessään tarkastelemaan mallirakennusjärjestyksestä poiketen oman kaupunkinsa rakennusjärjestyksen termistöä ja yhdenmukaistamaan sitä käytön ja tulkinnan selkeyttämiseksi.

Keski-Suomen museo suosittelee käytettäväksi Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämän Yhteentoimivuusalustan sanastoja (osoitteessa sanastot.suomi.fi), kulttuuriympäristön osalta erityisesti Kulttuuriympäristösanastoa (<https://sanastot.suomi.fi/terminology/rakkultymp>)

KESKI-SUOMEN MUSEO

Alvar Aallon katu 7
PL 634, 40101 Jyväskylä
puh. 050 568 7072
keski-suomenmuseo.toimisto@jyvaskyla.fi

Keski-Suomen museo myös huomioi, että Kuntaliiton ohjeissa ei ole otettu huomioon lainkaan muinaismuistoja, niiden osalta kannattaa tarkastella rakennusjärjestystä myös. Niissä yhteyksissä, missä mainitaan kulttuuriympäristön eri osa-alueet, tulee lisätä mukaan muinaismuistot rakennetun ympäristön ja maiseman arvojen yhteyteen. Lisäksi on kohtia, kuten rakennusjärjestyksen luonnoksen §9, jossa tulee huomioda myös muinaismuistot maanalaisina rakenteina, koska kaivuutyön yhteydessä voi löytyä aikaisemmin tuntematon muinaismuisto ja sen osalta on hyvä herättää tietoisuutta toiminnasta näiltä osin.

Keski-Suomen museo kiinnittää huomioita, että kulttuuriympäristöä koskevissa asiakohdissa on käytetty sanaa *"historiallinen"*. Keski-Suomen katsoo, että kulttuuriympäristöön liittyen tulisi käyttää kaikkien arvojen yläkäsitteenä olevaa *"kulttuurihistoriallinen"* sanaa. Muutoksen perusteluina on, että *"historiallinen"* -terminä viittaa vain yhteen kulttuuriympäristöön liittyvään määrittelevään ominaisuuteen ja esimerkiksi muinaisjäännöksen osalta se viittaa vain historialliseen aikaan.

Lisäksi rakennusjärjestyksessä on myös käytetty sanaa *"suojelullinen"*, jonka yhteydessä ei selkeästi osoiteta millaisen suojelun piirissä olevia asioita kyseinen aihe kattaa. Eli viitataanko yleisesti kaikkeen suojeluun luonnonsuojelusta rakennussuojeluun, vai liittyykö termi nimenomaan rakennusten suojeluun. Esimerkiksi §14 tulee uudelleen tarkastella näistä *"suojelullisen"* tavoitteen lähtökohdista.

§23.1 Yleismääräys, jossa todetaan, että vaikka toimenpide ei vaadi rakennusvalvontaviranomaisen lupaa, on sen toteuttamisessa otettava huomioon kaavassa annetut määräykset, palomääräykset, ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräykset, kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma ja rakennettu ympäristö. Keski-Suomen museo kehottaa tarkastamaan, onko kunnassa laadittu kulttuuriympäristön hoitosuunnitelmaa. Jos sellaista ei ole, voidaan se poistaa selvyiden vuoksi rakennusjärjestyksestä, jos ei ole aietta sellaista laatia. Keski-Suomen museo esittää, että hoito-ohjelma voitaisiin korvata esimerkiksi sanalla kulttuuriympäristön arvot/arvokohteet.

§23.3 Aurinkosähköjärjestelmät – yleismääräyksen muotoilu on epäselvä. Mainittaessa peräkkäin museoviranomaisen myöntämä lupa ja luvasta vapautetut aurinkosähköjärjestelmät, muodostaa mielikuvan, että luvasta vapautus koskisi myös suojeltua rakennusta, jos kokonaisteho on 15 kWp. Tämä on hyvä ilmaista selkeämmin. Lisäksi tulee sanamuodoissa huomioda ja korjata, ettei museoviranomainen myönnä lupaa. Sen sijaan museoviranomaiselta on pyydettävä lausunto, kun kyseessä on kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennus- tai alue. Sama sanamuotomuutos tulee tehdä 23.4. ilmalämpöpumppujen osalta liittyen museoviranomaisen *"lupaan"*. Lisäksi tarkennuksena, mitä tarkoitetaan tässä *"suojehtuja kohteita ja ranta-alueita"*? Onko kyseessä luonnossuojelualue vai kulttuuriympäristöalue, vai kaikki suojelumääräyksiin tai -päätöksiin olevat alueet kautta linjan?

§24.4 Julkisivun ja katon värisävy ja materiaalin muutokset - osuudessa Keski-Suomen museo selkeyttäisi ohjeistusta. Rakennusjärjestyksen ohjausvaikutus tulisi selkeästi ohjata lupavapautukseen osalta ensisijaisesti asemakaava-alueiden ulkopuolista rakentamista. Pohdittavaksi asemakaavoitettujen alueiden osalta, että onko todellakin materiaalin muuttaminen kokonaan toiseksi sellainen asia, joka ei vaadi lupaa katon ja julkisivujen osalta Keuruulla, jos kaava ei siitä erikseen määrää?

Keski-Suomen museo katsoo, että §24.4. suojeltujen rakennuksien osalta määräystä tulee selkeyttää, koska suojelusta määrätään asemakaavassa tai muulla päätöksellä. Vapautus luvanvaraisuudesta tai harkinnan lisääminen rakennusjärjestyksen kautta ei saa koskea kaavalla tai muilla päätöksillä suojeltuja rakennuksia eikä alueita, joilla on suojeluarvoja. Keski-Suomen museo katsoo, että kulttuurihistoriallisesti merkittävissä suojelluissa rakennuksissa ja alueilla materiaalit ja värit ovat ominaispiirteitä ja myös siltä

osin suojelun perusta. Pelkkä yhteydenotto ei värien tai materiaalien muutoksessa ole riittävä käsittelytapa, eikä myöskään luvanvaraisuuden harkinnasta vastaa museoviranomainen. Nykymuodossaan kokonaisuudesta saa sen kuvan, että suojeltujen rakennuksien värisävyjen muutoksissa harkinnan tekee museoviranomainen eikä materiaalien muutoksesta puhuta lainkaan tässä yhteydessä. Museoviranomaiselta tulee suojelukohteiden osalta pyytää lausunto muutoksista.

”25 § Arvokkaat ja suojellut ympäristöt ja kohteet ” ja ”25.1 Arvokkaan kulttuuriympäristöalueen ja kohteen määritelmä” - osioissa Keski-Suomen museo kiinnittää huomiota termistöön ja sisällön epäselvyyteen. Keski-Suomen museon näkemyksen mukaan ”...*kulttuuriympäristöllisesti arvokkaat alueet ja alueen osat, jossa rakennettu ympäristökuva säilytetään*” on ilmaistu epäselvästi. Lauseen tarkoitus jää myös oikeusvaikutuksien kohdentumisen osalta hämäräksi. Keski-Suomen museo esittää sen selkeyttämistä. Kyseinen osa lauseesta voidaan korvata Keuruun rakennusjärjestyksessä esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”3) asema-, yleis- ja osayleiskaavoissa osoitetut, kaupunkikuvallisesti tai kulttuuriympäristön arvojen osalta merkittävät alueet ja alueen osat, jossa on säilyttämisen ja suojelutavoitteita.”

Liittyen kohtaa §25 Keski-Suomen museo pyytää myös rakennusjärjestyksen yhteydessä huomioimaan myös ne kohteet, jotka ovat kaava-alueiden ulkopuolella ja jossa voi olla aikaisempia valtakunnallisten tai maakunnallisten listauksien vahvistamisen jälkeen arvotettuja kulttuuriperintökohteita. Tällaisia kohteita voivat olla vuoden 2009 jälkeisissä rakennusinventoinneissa tunnistetut arvokohteet, modernin rakennusperinnön kohteet sekä muinaismuistot. Lisäksi tulee huomioida, että valtakunnallisten, maakunnallisten tai kaavasuojelun piiriin kuuluvien kohteiden tieto voi myös olla päätöksien jälkeen olennaisella tavalla vanhentunutta. Tällaisia muuttuneita asioita voivat olla myös esimerkiksi muinaisjäännöksiä koskevat aluerajaukset tai suojavyöhykkeet, jotka voivat muuttua tarkastuksien yhteydessä. Keski-Suomen museo esittää huolensa rakennusinventoinneissa arvotettujen kohteiden huomiotta jättämisestä edellä mainituissa määritelmissä. Tähän saakka esimerkiksi rakennusvalvonta on lähtökohtaisesti tarkastanut rakennusinventointikohteisiin liittyvän lausuntotarpeen aluevastuumuseolta.

25.4. Selvitysvaatimukset -kohdassa mainitaan, että rakennettaessa uudis- tai lisärakennus sellaiselle tontille, jonka asemakaava on ollut voimassa yli 13 vuotta, on selvitettävä tontin mahdolliset kulttuuriarvot. Keski-Suomen museo näkee erinomaisena, että Keuruun rakennusjärjestyksessä tunnistetaan, ettei vanhenevissa asemakaavoissa ole aina huomioitu riittävästi kulttuuriympäristön arvoja. Keski-Suomen museo esittää kuitenkin jälleen termien tarkistamista yleisesti käytössä oleviin termeihin. Kohdassa 25.4. tulisi käyttää maankäytön hankkeissa yleisesti käytössä olevia termejä ”kulttuuriympäristön arvot” tai ” kulttuuriperintöön liittyvät arvot” sanan ” kulttuuriarvo” sijasta. Kulttuuriarvot ovat laajempi ja enemmänkin kokijälähtöiseen suhtautumiseen pohjautuva, johon liittyvät ympäristön lisäksi käytännöt ja tavat, muistot, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset toiminatamallit sekä muita aineettomaan perintöön ja arvomaailman kokemiseen liittyviä asioita.

41 § Rakennuksen tai sen osan purkaminen kohtaan liittyen, Keski-Suomen museo esittää pohdittavaksi, olisiko tässä yhteydessä selkeämpää rakennusvalvontaviranomaisen pyytää aluevastuumuseolta selvitys kohteen ja sen sisätilan kulttuurihistoriallisista arvoista. Tämän myötä voidaan siten varmistua kohteen arviointiperusteista ja käsittelyssä luvan osana vaadittavassa selvityksessä. Keski-Suomen museon näkemyksen mukaan tämä sujuvoittaisi eri viranomaisten yhteistyötä ja asiakaspalvelua.

49 § Määräyksistä poikkeaminen -kohdassa on esitetty, että Keuruun kaupungin hallintosäännössä määrätty viranomainen voi myöntää poikkeuksen tämän rakennusjärjestyksen määräyksestä, jollei se

merkitse määräyksen tavoitteen olennaista syrjäyttämistä (Rakentamislaki 751/2023, 57-§). Keski-Suomen museo esittää, että viittausta poikkeamislupaa käsittelevään kohtaan on hyvä selvittää, mitä tässä tarkoitetaan ja onko viitattu kohta oikea. Eli viitataanko tässä tavoitteen olennaiseen syrjäyttämiseen eli missä asiasta määrätään. Ja mahdollistaako Rakentamislaki 751/2023 jo itsessään tämän poikkeamisen rakennusjärjestyksestä, kuten se myöntää muilta osin määrätessään poikkeamisluvasta ja sen edellytyksistä.

Kokonaisuutena Keski-Suomen museo katsoo Keuruun rakennusjärjestyksen hyvällä tavalla huomioivan kulttuuriympäristön merkityksen ja erityisarvot. Rakennusjärjestyksen uudistaminen tapahtuu tilanteessa, jossa uuden rakennuslain soveltaminen ei ole vielä selkeytynyt. Keski-Suomen museolla ei ole muuta huomautettavaa Keuruun rakennusjärjestyksen luonnokseen.

Keski-Suomen museo
31.3.2025
Hanna-Kaisa Melaranta

museotoimenjohtaja
hanna-kaisa.melaranta@jyvaskyla.fi

Lausunto on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi
kirjaamo@museovirasto.fi
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi
kirjaamo@kuntaliitto.fi